

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreană”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Săliște, „Chioreană”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Humedoara”, „Iulia”, „Lăpovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 19 Noembrie 1905.

Nr. 47.

O paralelă.

— „Asociațiunea băncilor române” și „Asociațiunea regnicolară a institutelor de bani ungare”. —

Chestiunea controlului extern la institutele financiare și chestiunea procedurii uniforme în stabilirea bilanțului și — întrucât e cu putință — uniformitatea contabilității chiar în afacerile de bancă, chestiuni, cari cum s'a putut vedeă adeseori din coloanele acestei reviste — au preocupat și preocupă atât de mult cercurile conducătoare ale băncilor noastre, în timpul din urmă au început să fie studiate și de cercurile financiare străine, în prima linie de „Asociațiunea regnicolară a institutelor de bani ungare”. Aceste două chestiuni importante au fost puse din nou la ordinea zilei în formă de discuție publică în adunarea generală a amintitei Asociațiuni, care, cum se știe, s'a ținut Duminică în 12 l. c. în Budapesta.

Și deoarece atât Asociațiunea băncilor noastre cât și Asociațiunea regnicolară a băncilor ungare se ocupă de aceste chestiuni, socotim de bine venită ocaziunea să facem o paralelă între activitatea lor de până acum sub acest raport, precum și între scopurile ce le urmărește una și alta dintre aceste două Asociațiuni cu reformele proiectate, scoțând în relief toate momentele principale, cari caracterizează mișcarea noastră și cea străină pe acest teren.

I.

Chestiunea controlului extern la institutele financiare și chestiunea procedurii uniforme în contabilitate și la stabilirea bilanțului nu sunt nouă. În țările Apusului de mult au fost studiate și puse în aplicare. La noi însă în Ungaria, importanța și necesitatea acestor chestiuni, cu mulțumire trebuie să recunoaștem, a fost remarcată pentru întâia

dată de delegații băncilor noastre, întruniți — din proprie inițiativă și în mod autonom — în prima lor conferență ținută în Iunie 1898. Conferența aceasta după ce recunoscă că deși băncile noastre — mulțumită onestității cercurilor conducătoare — au ramas ferite de orice malversațiuni, din simplul motiv că, „controlul în mersul administrativ și contabilitatea corectă sunt condițiuni indispensabile pentru dezvoltarea normală a institutelor de credit” puse la ordinea zilei și aruncă în discuție publică chestiunea controlului și a procedurii uniforme în contabilitate și la stabilirea bilanțului. În a doua conferență a delegaților băncilor noastre ținută în Septembrie 1901 aceste două chestiuni au primit o formă mai concretă, întrucât s'a decis să se institue mai mulți *revizori experți* a căror agende să se stabilească printr'un normativ special și să se extindă asupra lucrărilor tehnice de contabilitate și a exactității conturilor și încheierilor, iar asupra afacerilor administrative numai întrucât vor cere conducătorii singuraticelor institute. Delegațiunea conferenței băncilor, amăsurat acestei deciziuni a numit și instituit 6 *revizori experți*, care de trei ani încoace funcționează cu destul succes. A treia conferență a delegaților băncilor a luat act de instituirea *revizorilor experți* și deoarece controlul n'a fost introdus obligator, ci numai benevol a recomandat băncilor asociate să se folosească cât mai mult de noua instituțiune a *revizorilor experți*. În sfârșit având în vedere că în timpul din urmă se fac încercări din mai multe părți a se introduce reviziunile prin *experți* în mod obligator, ultima conferență a băncilor noastre ca să prevină orice amestec străin și ca să-și mențină autonomia și independența a hotărât să dea Asociațiunii de până acum a băncilor noastre un *caracter formal* în cadrele legii comerciale și să introducă pentru instituturile asociate în *mod*

obligător controlul extern, ceea ce credem că va și urmă cât mai curând.

În mare parte pentru aceleași scopuri ca cele urmărite de Asociațiunea băncilor noastre s'a înființat în 1903 așa numita „Magyarországi Pénzintézetek Országos Szövetsége“ cu sediul în Budapesta. Această Asociațiune, care intenționează să grupeze la un loc pe toate institutele financiare din Ungaria cu excepțiunea celor din capitală, deosemena s'a ocupat și se ocupă cu chestiunile ce ne preocupă, adică cu chestiunea controlului extern și cu introducerea unei proceduri uniforme în contabilitate și la stabilirea bilanțului. În ceea ce privește controlul, opiniunile membrilor numitei Asociațiuni au fost diferite, întrucât pe când unii cereau introducerea unui control obligător, pe atunci alții credeau că e bine ca această chestiune să fie lăsată la buna chibzuire a singuraticilor institute. S'a admis însă calea de mijloc, făcându-se controlul extern pendent de cerea și invoirea institutelor interesate.

Ambele aceste două chestiuni au fost lucrate și prezentate în adunarea generală a Asociațiunii regnicolare, care am amintit că s'a ținut săptămâna trecută în Budapesta. Ținem să spunem deocamdată numai atât, că proiectul controlului extern cuprinde în cadrele sale nu numai revizuirea părții tehnice a afacerilor de bancă, ci se estinde și asupra afacerilor de natură administrativă cum ar fi de ex. acordarea de credite, votarea de împrumuturi, scontrarea valorilor etc. Proiectul pentru uniformizarea contabilității culminează în dorința de a se stabili numai nește principii, nește norme generale, conform cărora are să se facă gruparea singuraticilor rami de operațiune și diferitele părți de avere ale institutelor financiare. Tot pe baza unor asemenea norme să se precizeze și izvoarele de venit și de pagube pentru contul Profit și Perdere.

Încolo, în celelalte chestiuni de contabilitate se lasă mână liberă institutelor să întrebuițeze sistemul și forma care voiește și care se potrivește mai bine forțelor de muncă de cari dispun, precum și naturii și extenziunii afacerilor lor. Ambele aceste proiecte, asupra cărora — în treacăt fie zis — s'a deschis o discuție destul de interesantă și instructivă între delegații institutelor cari au luat partea la adunarea generală curentă, vor fi studiate mai departe de direcțiunea Asociațiunii regnicolare și se vor prezenta spre definitivă deliberare abia în adunarea generală următoare.

Pe lângă aceste două proiecte vedem,

că Asociațiunea regnicolară mai intenționează să prezinte guvernului și un proiect de lege pentru introducerea controlului obligător prin organe instituite de stat pentru băncile cari n'ar aparțineă numitei Asociațiuni și al căror capital societar ar fi mai mic ca cinci milioane coroane. Chestiunea aceasta a fost apreciată în Nrul trecut al Revistei noastre.

În aceste s'ar reasumă activitatea de până acum a Asociațiunii regnicolare în interesul controlului extern și al procedurii uniforme în contabilitate și la stabilirea bilanțului. Într'un articol viitor ne vom preciza punctul nostru de vedere în aceste importante chestiuni.

I. I. L.

Poziții controversate în bilanțuri.

Privitor la chestiunile tractate, sub titlul de mai sus în Revista noastră, mai întâiu prin dl G. Todică, și mai pe urmă prin d-nii I. Vătășan și Ermil Borcia, dl Todică ne trimite câteva reflexiuni, în cari constată, că: „în temeiul câtorva conziderații destul de binecuvântate“ află de prisos a continuă discuția asupra temei sulevate:

1. fiindcă a spus din capul locului, că e vorba de poziții *controversate*, ceea ce însemnează, că sunt binevenite orice reflexii obiective și

2. amândouă articolele atât al dlui Vătășan, cât și al dlui Borcia sunt cuminte, indiferent dacă-i aprobă *părerea* sau ba.

A ascultă și *părerea* altora și a lămurii reciproc chestiile controversate nu este jignitor pentru nimeni.

„Ca în toate, astfel și în chestiile economice-financiare — zice dl Todică — numai munca îndreptată de rezoanele minții cugetătoare ne poate aduce rezultatele dorite“, și apoi continuă:

„În articolul din Nr. 42 al „Revistei Economice“ am amintit, că metoda de a conta la „Pasive“ întreg capitalul societar, iar la „Active“ ratele restante, satisface pedepplin exigenței de *evidență*. În adevăr, observând eu în bilanțul unei societăți 100,000 cor. la pasive și 16,000 la active: sunt imediat mai lămurit asupra acelei societăți, decât observând 84,000 coroane la pasive și nimic mai mult.

Dar aici vine un motiv, care m'a îndemnat să înclin spre *părerea* susținută: *faptul real*, că d. ex. în cazul de mai sus, s'au vărsat 84,000 coroane. Acest motiv, după *părerea* mea, e spriginit și de §-ul cunoscut (199, p. 1) al legii comerciale ungare.

Dar soldul 100,000—16,000 tot la 84,000 ne aduce, iar legea încă o fac oameni pricepători. Nu e peste putință, ba e chiar probabil, ca la revidarea codului comercial, să se modifice punctul amintit al paragrafului 199, respective să se redacteze în termeni preciși, mai ales sub presiunea *părerilor*, dintre cari a citat și dl Vătășan câteva.

Lăsând deci intact metoda bifurcat, totuș mi-se pare problematică — din punct de vedere de drept — încasarea ratelor restante, respective a capitalului societar nevărsat și indicat la „Active“. Cred, că în privința aceasta mai bine ne-ar putea lămurii deciziuni concrete de ale judecătorilor noastre. Cazuri

concrete nu cunosc; sunt însă alții, cari știu și în prima linie li-s'ar cuveni cuvântul, domnilor jurisconzultii ai băncilor noastre. Deci o lămurire, întemeiată pe fapte reale, asupra „Improcesuării ratelor restante“ ar fi binevenită“.

Sarcinile ipotecare în Ungaria.

Conform unei statistice asupra activității Institutelor ipotecare din Ungaria, acestea au avut în circulație în anul 1899 scrisuri fonciare în sumă totală de K 1.152.936.000, iar la 1 Ianuarie 1903 scrisurile fonciare în circulație s'au cifrat deja cu K 1.261.934.000, va să zică circulațiunea a crescut în curs de 3 ani cu considerabila sumă de K 109.000.000. În aceeași trei ani a crescut însă și totalul împrumuturilor ipotecare „eruable“ cu 192¹/₂ milioane, din care sumă ³/₅ s'au acordat ca împrumuturi ipotecare în scrisuri fonciare, iar ²/₅ ca împrumuturi ipotecare simple.

În cifrele de sus se cuprind numai împrumuturile „eruable“ adevărate ale institutelor financiare din țară, pe când asupra milioanele acordate de particulari și institutelor străine lipsesc orice date; în general se poate admite, că institutelor de bani participă de abia cu 40% la totalul sarcinilor ipotecare existente.

La 1 Ianuarie 1903 s'au cifrat pretenziunile ipotecare ale institutelor financiare din Ungaria cu suma totală de K 2.186.297.000 anume:

K 1.261.934.000 împrum. ipotec. în scrisuri fonciare
 „ 619.645.000 „ „ simple
 „ 304.718.000 credite cambiale intabulate.

Admitând, că suma de K 2.186.297.000 reprezintă 40% ale totalității sarcinilor ipotecare, ar rezultă că acestea se cifrează aproximativ cu 5 miliarde.

La pretenziunile ipotecare eruable (excluzive creditele cambiale intabulate) participă:

Băncile cu K 297.165.000
 Institutelor ipotecare cu „ 673.504.000
 Cassele de păstrare cu „ 873.488.000
 Asociațiunea cu „ 37.422.000

și totalul de K 1.881.579.000 se distribuie între 607.781 debitori; prin urmare cade asupra unui debitor în mediu K 3095.

După sumă se distribuie cele 607.781 poziții cum urmează:

		Numărul împrumuturilor	
			în %
sub K 200		111,566	18.36
de la K 200—K 1,000	1,000	284,374	46.79
„ „ 1,000— „ 2,000	2,000	86,593	14.25
„ „ 2,000— „ 4,000	4,000	57,358	9.44
„ „ 4,000— „ 10,000	10,000	38,762	6.38
„ „ 10,000— „ 20,000	20,000	14,483	2.38
„ „ 20,000— „ 40,000	40,000	7,021	1.15
„ „ 40,000— „ 100,000	100,000	4,836	0.79
„ „ 100,000— „ 200,000	200,000	1,898	0.31
„ „ 200,000— „ 400,000	400,000	617	0.10
„ „ 400,000— „ 1,000,000	1,000,000	224	0.04
„ „ 1,000,000— „ 2,000,000	2,000,000	41	0.01
peste „ 2,000,000	2,000,000	8	0.00

607,781=100.00

Suma medie a împrumuturilor este de K 702, etalonul la nici un caz sub 5% și în mediu 6.8%.

Ce privește procentul lor împrumuturilor ipotecare se distribuie cum urmează:

cu 4 %	K 460.475.000
„ 4 ¹ / ₂ „	„ 532.075.000
„ 5 „	„ 163.211.000
„ 5 ¹ / ₂ „	„ 196.688.000
„ 6 „	„ 217.183.000
„ 6 ¹ / ₂ „	„ 80.527.000
„ 7 „	„ 126.423.000
„ 7 ¹ / ₂ „	„ 18.810.000
„ 8 „	„ 86.187.000

Total . K 1,881.579.000

Procentul mediu este 5¹⁴/₁₀₀%.

Cifrele acestea arată sarcinile, cari apasă proprietatea fonciară în Ungaria; ele se prezintă mai nefavorabil, dacă se consideră „datele neeruable“ ale altor fel de împrumuturi.

Între acestea figurează în prima linie diferitele corporațiuni bisericești (episcopi și capitlii) cu multe milioane, cari acoardă împrumuturi la locul I, până la 50% ale valoarei, va să zică împrumuturi cu siguranță populară, pe lângă procentul fix de 6%; scaunele orfanale își plasează capitalurile sub aceleași condițiuni, dar nici-când sub 5% și în fine pretenziunile privaților, după cari se plătește în cele mai rare cazuri mai puțin de 6%, dar în cele mai multe cazuri 7—8%.

Dacă se admite suma de rotund 5 miliarde, ca sumă totală a împrumuturilor ipotecare și se detrage suma împrumuturilor acordate cu 4% și 4¹/₂% de K 1.261.934.000 sau rotund 1³/₁₀ miliarde (căci pretenziunile institutelor ipotecare austriace încă nu se pot eruă) atunci rămân 3⁷/₁₀ miliarde cu 5—8%. Admitând pentru suma aceasta media de 6% și detragând din 3⁷/₁₀ miliarde ⁷/₁₀ ca neconsiderate din partea institutelor ipotecare, totuși mai rămân 3 miliarde sarcini ipotecare, al căror etalon este cu 1¹/₂% prea mare și ar putea fi redus prin conversiune cu 1¹/₃%; cu alte cuvinte debitorii ipotecari din Ungaria plătesc azi după împrumuturile lor anual cu 45 milioane mai multe interese decât ar trebui.

Pentru reducerea acestei mari sarcini de interese și ameliorarea situației actuale se recere conlucrarea mai multor factori. Trebuie luminat poporul, care mai mult simte greutatea, asupra avantajilor, ce i-le oferă împrumuturile ipotecare pe anuități, indicându-i-se totodată izvoarele mai ieftine de credit și îndemnându-l la abandonarea creditorilor privați, de cele mai multelor scumpi.

Mai departe legislativa ar trebui să interzică Asociațiunilor acordarea de împrumuturi ipotecare, cari la acestea sunt totdeauna și sub toate împrejurările prea scumpe; în fine să se enunțe prin lege că taxe de storno (proviziune de stornare) pot fi încasate numai după împrumuturile ipotecare în scrisuri fonciare, nu și după împrumuturi ipotecare de altă natură, prin ceace s'ar ușura mult conversiunea împrumuturilor scumpe în împrumuturi mai ieftine. †

Școala economică de repetițiune.

(Continuare).

§. 46.

Învățătorul specialist al școlii economice de repetițiune pe baza calificațiunii sale deosebite primește pentru serviciile sale onorar deosebit.

Învățătorii necalificați pentru propunerea obiectelor economice sunt obligați a prevedea instrucțiunea obiectelor generale pe rând an de an, fără remunera-

rațiune deosebită. Dacă numărul elevilor din școala de repetițiune e mare, toți învățătorii sunt eventual obligați în sensul §-ului 38 a prevedea instrucțiunea obiectelor generale în cadrele numărului de oare săptămânale.

La instrucțiunea obiectelor generale, încât n'ar fi însărcinat însuș cu instrucțiunea de specialitate, este obligat a participa și directorul respectivei școale elementare comunale sau de stat.

Unde la școala economică de repetițiune sunt instituiți doi sau mai mulți învățători pentru instrucțiunea obiectelor de specialitate ale școalei economice de repetițiune, aceștia amândoi sunt obligați a participa în proporția oarelor săptămânale la propunerea obiectelor generale, încât aceasta o face necesar numărul învățătorilor aplicați la școală și numărul elevilor.

Dacă la școală sunt mai multe de două posturi de învățători și numai unul este însărcinat cu instrucțiunea economică, învățătorul de economie nu este obligat să propună obiectele generale.

În comuna în care pe lângă școala economică de repetițiune cu învățător de specialitate este numai școală elementară confesională: acolo învățătorii acestei școale sunt de a se institui pentru propunerea obiectelor generale pe lângă onorar corespunzător.

§. 47.

Învățătorul încredințat cu predarea obiectelor economice, fie el provizor sau definitiv, nu poate fi lipsit de această încredințare.

Acest învățător cu privire la întreaga lui activitate cade sub dispoziția §-ul 7 al art. de lege XXVIII din anul 1876, în privința disciplinară deci activitatea din școala economică de repetițiune nu poate fi separată de activitatea învățătorescă din școala de toate zilele; așadară dacă ori în activitatea învățătorescă din școala de toate zilele ori în calitate de învățător al școalei economice de repetițiune obține un astfel de delict disciplinar, pentru care este de a se dicta pedeapsă conform punctului 4 litera *d*), — respectivul își pierde postul de învățător.

Învățătorul de specialitate al școalei economice de repetițiune cu învățător specialist independent, respective învățătoarea de specialitate deasemenea cade sub dispoziția capitolului de lege amintit.

§. 48.

Datorințele învățătorului de specialitate respective ale învățătoarei dela oricare școală economică de repetițiune sunt: în general referitor la școala economică de repetițiune ce stă sub conducerea lui tocmai acelea, cari conform §§-ilor 104 și 105 ai Indrumării pentru curatorate, — respective ai §§-ilor 133 și 134 din Indrumarea pentru scaunele școlare comunale s'au stabilit cu privire la învățătorul de clasă al școalei de stat, respective al școalei comunale, cu aceea modificare, că în locul învățătorului de clasă din capitolul citat este de a se înțelege învățătorul specialist de economie respective învățătoarea, — în locul planului de învățământ și al ordinațiunilor pentru școala poporală sunt de a se înțelege planul de învățământ și ordinațiunile pentru școala economică de repetițiune.

Datorințele speciale ale învățătorului de specialitate respective ale învățătoarei sunt:

a) a propune cât mai practic și mai cu succes acel obiect respective acele obiecte de învățământ, cu ale caror propunere a fost încredințat, conform timpului ce-i stă la dispozițiune și având în vedere scopurile specifice ale școalei economice de repetițiune.

În scopul acesta trebuie nu numai să se pregătească punctual pentru oarele de propunere, ci ramul de economie care îl propune, este obligat a-l studia cu pătrundere și în acela a se perfecționa. Spre acest scop va studia partea ce-l privește a literaturii de specialitate economice, de altă parte își va nota punctual experimentările sale economice mai însemnate, va aduna precis într'un ziar rezultatele acelor și experiențele ce se pot scoate din ele; rezultatele producțiunii anuale le ține deosebit și permanent în evidență, urmărește cu atențiune influința singuraticelor lucrări. Dar nu va studia numai științele de specialitate economice, ci cu o deosebită îngrijire va da atențiune datinelor economice ale economilor din comună — învățătoarea la ale econoamelor, — mai pe sus de toate la procedările și lucrările defectuoase ale acelor și în rândul prim va face totul prin sfaturi, silință și exemplu, pentru sistarea acelor unilateralități în lucrările economice, a căror schimbare nu cauzează o povară economică deosebită; în acest scop va fi neintrerupt în atingere cu economii și econoamele, îi va sprigini cu sfatul și învățătura; va executa punctual misiunile eventuale ce i-se vor încredința de ministrul de agricultură în interesul economic al comunei.

b) O deosebită datorință a învățătorului specialist economic este de a promova interesele poporului prin înființarea de însoțiri, mai ales însă a însoțirilor de vânzare și valorizare. Punându-se în atingere cu însoțirea de credit regnicolară să-și facă obiect de studiu modalitățile înființării însoțirilor de vânzare și valorizare și în interesul înființării să țină cont de interesele locale și să lucreze cu zel pentru' ele.

Pentru ajungerea mai îngrabă a acestor probleme este a se asemna pe sama învățătorului respective pentru bibliotecă școlară în conținutul venitelor institutului o sumă anumită pentru procurarea opurilor de specialitate mai însemnate.

c) În fine învățătorul specialist de economie are datorința ca prin organizarea însoțirilor de tineri sau cercuri economice să promoveze cultura economică și cea generală a economilor și copiilor lor.

§. 49.

Învățătorul specialist de economie este obligat a pregăti referitor la școala economică de repetițiune distribuirea materialului de învățământ pentru întreg anul școlar, planul oarelor și planul de oare general de peste săptămână, și al înaintă corpului învățătoresc al respectivei școale comunale ori de stat, în caz că aceasta nu ar exista, inspectorului școlar regesc spre aprobare totdeauna până la finea lunii Iunie.

Corpul învățătoresc al școalei elementare cu mai mulți învățători este obligat a discuta împărțirea materialului de învățământ al școalei economice de repetițiune, planul oarelor și ordinea oarelor pe baza proiectului învățătorului specialist de economie.

Corpul învățătoresc este obligat totdeauna a discuta deodată cu aceste distribuirea între ceilalți învățători a obiectelor generale din școala economică de repetițiune, precum și în sensul ordinațiunii pentru curatorate, respective a §-ului 109 al ordinațiunii pentru scaunul școlar comunal cărțile ce sunt de a se folosi în școala economică de repetițiune.

§. 50.

Dacă învățământul de specialitate la școala economică de repetițiune este încredințat mai multor învățători, curatoratul, respective scaunul școlar comunal va încredința manipularea economiei celui mai acomodat spre acest scop.

Datorința conducătorului economiei practice, respective a învățătorului specialist este afară de pregătirea proiectelor numite în §-ul 49 a tocmii lucrătorii ce au să lucreze economia, a da directiva și a conduce lucrarea lor; la dispoziția lui stă servitorul aplicat în economie, sau lucrătorul stabil.

La școala de repetițiune economică ce nu posedă învățător specialist independent, pe servitor il tocmeste și il dimisionează directorul respectivei școale de stat sau comunale elementare, în lipsa directorului învățătorul specialist în senzul literii s) a §-ilor 14 și 103 ai ordinațiunii pentru curatorate, respective a literii s) a §-ilor 16 și 132 ai ordinațiunii pentru scaunele școlare comunale. Datorințele servitorului sunt specificate tocmai în acești §§-i.

§. 51.

Învățătorul specialist pregătește planul de exploatare a economiei practice a școalei economice de repetițiune (vezi §-ul 18 punctele a) b) c) d)) și pe acesta îl așterne împreună cu budgetul direct curatoratului, respective scaunului școlar spre pertractare și mijlocirea aprobării.

Planul de exploatare este a se stabili astfel, că toți ramii economiei, ce trebuie predați, de pe teritoriul ce-i stă la dispozițiune, să poată fi predați în mod practic.

§. 52.

Datorințele, drepturile și cercul de activitate ale învățătorului de specialitate dela școala economică de repetițiune cu post de învățător specialist anume sistematizat se cuprind mai în detalii în §§-ii 52—61 și 67 ai ordinațiunii pentru curatoratele școalelor de stat, respective în §§-ii 76—85 respective 91 ai ordinațiunii pentru școalele comunale.

Dispozițiunile acestor paragrafi sunt următoarele:

§. 53.

Unde se află în comună școală poporală elementară de stat — ori se află acolo școală poporală elementară comună ori nu — învățătorul specialist de economie este din oficiu membru al curatoratului școalei elementare de stat; unde nu este școală elementară de stat acolo el este membru al scaunului școlar comun și referent în chestiunile privitoare la școala economică de repetițiune provăzută cu învățător specialist anume pentru economie. Curatorul școalei populare elementare de stat, respective scaunul școlar comun aduce în prezența lui deciziunile referitoare la acest institut și la economia ce-i aparține.

Unde nu este nici școală elementară poporală de stat, nici comună, acolo este a se constitui scaun școlar comun pentru școala economică de repetițiune cu învățător specialist; referitor la învățătorul specialist dau directiva cele cuprinse în aliniatul precedent.

Învățătorul specialist este membru ordinar al corpului învățătoresc dela școala de stat în lipsa acestuia este membru al corpului învățătoresc dela școala comună. Unde nu există nici școală de stat nici comună, sau unde există mai multe astfel de școale cu directori deosebiți, acolo învățătorul specialist este totodată și directorul școalei economice de repetițiune; el și învățătorii cari propun obiectele generale formează corpul învățătoresc al școalei economice de repetițiune, în ale cărui ședințe dau directiva referitor la cercul de drept al directorului cele cuprinse în §§-ii 101, 102 și 103 ai ordinațiunii pentru curatorate, respective în §§-ii 130, 131 și 132 ai ordinațiunii pentru scaunele școlare comunale.

(Va urma).

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 17 Noemvrie 1905.

Cererea de bani a continuat a fi și în săptămâna expirată, și cu deosebire la medio, foarte intensivă, din care cauză discontul privat al pieței interne de bani s'a urcat din nou la $4\frac{7}{16}\%$ în Viena și $4\frac{5}{8}\%$ în Budapesta, ba la cambiile comerciale chiar la $5-5\frac{1}{2}-6\%$. Escomptorii privați observând o mare rezervă, cel mai ieftin izvor de bani a rămas iarăș Banca Austro-Ungară, a căreia rezervă de bancnote s'a redus din nou în măsură însemnată; cu toate acestea conziderând situația favorabilă a devizelor nu sunt prospecte pentru o nouă urcare a etalonului oficial.

Ce privește străindăteea, în Berlin discontul privat notează $4\frac{1}{2}\%$ — $4\frac{5}{8}\%$, în Londra $3\frac{15}{16}\%$, iar în Paris $2\frac{7}{8}\%$.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Economul“, institut de credit și de economii, soc. pe acții din Cluj. Știrea, ce am dat o în numărul nostru ultim asupra acestui institut după „Ellenzék“ din Cluj, s'a confirmat. Direcțiunea „Economului“ voinde a se conforma dorințelor exprimate din mai multe părți și a preveni și avizul tribunalului, deodată cu revocarea termenului vechiu din 18 Ianuarie 1906, a fixat ca termen nou pentru ținerea adunării generale extraordinare ziua de 28 Noemvrie a. c. n.

Pentru informația publicului mare și a acționarilor interesați, Direcțiunea a publicat totodată asupra regretabilelor animozități și iregularități ivite în jurul și în sinul acestui institut un „Memoriu“ voluminos de 44 pagini, 8° mare, cu 20 de anexe, în care se expun, poate prea amănunțit, toate fazele crizei actuale și motivele, ce au îndemnat pe conducătorii „Economului“ de a lua cunoscutele măsuri radicale față de fostul director B. Podoabă, despre care, se susține că s'a făcut culpabil de grave abuzuri în funcțiunea sa, și astfel a devenit cu totul imposibil în postul conducător, ce l-a ocupat.

Solicitorii adunării generale extraordinare, partizani ai lui B. Podoabă, precum suntem informați, încă pregătesc un „Contra-Memoriu“ pentru combaterea cel puțin parțială a aserțiunilor direcțiunii.

Astfel fiind, adunarea generală dela 28 crt., singurul for competent a se pronunța în meritul acestor chestiuni regretabile, se află în fața unei probleme nu tocmai ușoare și ar fi numai de dorit, în interesul binepriceput al instituțiunii, ca măsurile și hotărârile, ce se vor lua cu aceea ocaziune să fie de așa natură, încât să pună odată capăt sfâșierilor interne dela acest institut, ca ceice posed încrederea acționarilor să poată inaugura o nouă eră pentru consolidarea și recăștigarea vechei reputațiunii bune a „Economului“.

†

„Panciovana“, institut de credit și economii, societate pe acții în Panciova a publicat concurs cu termen de 23 Noemvrie a. c. pentru ocuparea postului de contabil. Salar anual K 1200 și tantiema statutară. Se cere absolvarea unei școale sup. de comerț, praxă suficientă și cunoștința limbilor română, germană și maghiară în vorbire și scriere. Ceice cunosc și limba sârbească vor fi preferiți.

„Silvania“, institut de credit și economii soc. pe acții în Șimleu Pentru ocuparea unui post de practicant institutul acesta a publicat concurs cu termen de 25 Noemvrie a. c. Salar anual K 800. Se cere cunoștința perfectă a limbilor română, maghiară și germană și absolvirea unei școale sup. de comerț.

AFACERI DE ASIGURARE.

Societățile de asigurare americane. Cam de vr'un an încoace s'a pornit o vie agitațiune în presa europeană contra societăților de asigurare din America, cari cu enormele lor capitaluri au contractat în Europa număroase și mari asigurări pe viață sub condițiunile cele mai avantajoase. Societățile acestea au fost acuzate că au investit însemnatele lor capitaluri și rezerve, cari formau mare parte proprietatea și fondurile de garanție ale asiguraților, în întreprinderi problematice de ale conducătorilor numitelor institute. Agitațiunea, nutrită și de societățile de concurență din Europa a fost atât de intensivă, încât au început a se formă în diferite țări „grupări de asigurați interesați“ cari pretindeau intervenția statului în scopul asigurării angajamentelor luate de societățile americane. Mai intensivă a fost însă agitațiunea în America, unde în fine sub presiunea opiniei publice s'a văzut îndemnat a interveni însuș statul pentru clarificarea situației financiare a diferitelor societăți de asigurare.

Una din societățile de asigurare contra căreia au fost îndreptate cele mai vehemente atacuri a fost și „Equitable“ din New-York, care are număroși asigurați și în sinul publicului românesc. Precum se anunță acum „Departamentul asiguraților“ din statul New-York“, incredințat cu anchetarea afacerii „Equitable“, și-a terminat lucrările, al cărora rezultat este deplin liniștitor pentru asigurații interesați la aceasta societate. Luând de bază situația dela 30 Iunie a. c. s'a constatat că „Equitable“ dispune de active de 406.073,000 Dollari, față de cari stau angajamentele cu 344.004,000 Dollari. Rezervele se cifrează cu 62.069,000 Dollari. În comparație cu situația prezentată de societate la 31 Decemvrie 1904, suma aceasta arată o reducere de 18.786,000 Dollari. Imobiiliile societății sunt evaluate în ultima situație cu o reducere de 5 mil. Dollari. Iar Anticipațiile plătite agenților în sumă de 5.313,000 Dollari nu sunt considerate de loc la active.

Tot cam așa se va termina cercetarea, probabil, și față de celelalte societăți de asigurare. astfel, că după informațiunile ce le avem, nu există nici un motiv mai ponderos ca asigurații societăților americane să se alarmeze de știrile exagerate, ce le colportează asupra lor cu deosebire institutele de concurență și agenții vânzători de proviziune ale acestora.

DIN REUNIUNI.

Expozițiile Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului. I. Expoziția de vite din Veștem. Duminecă, la 22 Octomvrie n. crt. Reuniunea română agricolă a aranjat a 15-a expoziție de vite de prăsilă, în comuna Veștem.

Reuniunea agricolă a fost reprezentată prin d-nii: viceprezid. I. Chirca, secretarul Vic. Tordășianu, membrii din comitet R. Simu și Teodor Andreiu.

La școală erau prezenți membrii juriului, compus din fruntași celor 9 comune admise cu vitele la ex-

poziție. Viceprezidentul Chirca arată, că dl prezident Lucața, împedat de a asista la expoziție, l-a însărcinat pe d-sa cu conducerea afacerilor expoziției. Expunând scopul urmărit și datorința ce o au juriu, roagă pe cei de față a se constitui. Dl Chirca e proclamat de prezident, iar secretarul Tordășianu, de secretar al juriului. După aceasta, trecând la locul expoziției, s'a început lucrarea luării în samă a vitelor expuse, o lucrare minuțioasă aceasta, ce a durat aproape 4 oare. La expoziție au fost reprezentate cu vite toate comunele admise. Expoziția însăși avea aspectul unui târg de vite bine căutat și bogat. Materialul expus a aparținut mare parte rasei „Pinzgau“ încrucișate cu rassa indigenă. Ici-colea se află și rassa curată „Pinzgau“ cum și rassa curată ardeleană.

S'au împărțit în total 43 premii în valoare de 200 coroane, și anume la grupa tauri a fost premiată comuna politică Bungard și Veștem pentru frumoșii tauri de rassa curată „Pinzgau“. La grupa vaci au fost premiați: 3 proprietari din Veștem, 1 din Mohu, 1 din Cașolt, 2 din Bradu, 1 din Bungard, 2 din Șelimbăr și 2 din Sadu; la grupa junice și tăurenci: 2 din Șelimbăr, 2 din Boița, 2 din Bradu, 4 din Veștem, 1 din Tălmăcel, 1 din Cașolt. La grupa viței și vițele: 1 din Bradu, 3 din Veștem, 2 din Tălmăcel, 1 din Bungard și 1 din Mohu. La grupa oi și berbeci: 4 din Boița, 3 din Tălmăcel și 2 din Sadu.

Impărțirea premiilor a fost precedată de discursul instructiv al viceprezidentului Chirca urmat de d-nul T. Andreiu, despre prăsila și ținerea vitelor, ascultat cu vie interesare de obște; după aceea exponenții distinși și-au primit premiile.

II. **Expoziția de poame din Mercurea** s'a ținut în zilele de 27—29 Octomvrie n. c.

Reuniunea a fost reprezentată prin viceprezidentul Reuniunii, dl I. Chirca (Săliște), azistat de membrii comitetului Dr. P. Șpan, Emil Verzariu, I. Popescu (Sibiel) și de secretarul Vic. Tordășianu. Dl Chirca, conduce expoziția, pe care o cualifică de una dintre cele mai reușite și instructive. Aduce sincere mulțumite tuturor, cari cu căldură au îmbrățișat ideea aranjării expoziției, între cari d-nelor din Mercurea, și între acestea în special d-nei Agnes Dr. Măcelariu și Agapia Vule, cărora le revine meritul pentru aranjament. De încheiere vizând la importanța culturii pomilor și la valorizarea poamelor, declară expoziția deschisă. Dela această dată expoziția a fost mereu locul de întâlnire al tuturor, cari au participat la conferențele precești și învățătoarești, la sinodul protopopesic din tractul Mercurii și la sfințirea școalei din Mercurea, cum și la producțiunile aranjate în decursul zilelor susnumite, etc.

Expoziția a avut peste 100 exponenți, din aproape toate comunele din cercul pretorial al Mercurei. Expoziția între altele ne-a dat dovezi, că cultura poamelor în comitatul Sibiului se găsește în înflorire. Soiuri alese de mere și pere află priincios teren până și la înălțimile comunei Poiana și Jina. Zecile de soiuri mere și pere, multe soiuri de struguri și diferitele preparate: compoturi, dulceturi, sirupuri, vinuri, rachiuri, oțături etc., mărturisesc despre interesul ce-l are poporul nostru față de cultura pomilor.

Juriul constituit în frunte cu dl I. Chirca ca prezident și Vic. Tordășianu, ca secretar, și-a îndeplinit cu conștiințiositate misiunea examinării obiectelor expuse. Premiile principale la grupa mere s'au decernat exponenților I. Chirca (Săliște) și Ilie Nicoară Stoian (Poiana), cu mai multe soiuri alese; la grupa pere exponențului Ioan Beu (Apoldul-inferior); la grupa stru-

guri de vin notarului Demetriu Munthiu (Reciu) și la grupa struguri de masă proprietarului Ilie Popp (Ludoș); la grupa vin comerciantului Ilie Floaș (Mercurea); la dulceturi, compoturi etc., d-nei Aurelia Micu și Pa-raschiva Floaș etc.

Premii s'au distribuit în valoare de cor. 200 și 70 diplome de recunoștință. Frumosul exemplu al dlui Chirca, care a renunțat la premii în folosul fondului școlar din Mercurea, a găsit numeroși imitatori; o însemnată parte din premiați au dăruit premiile pentru fondul expozițiilor, întemeiat de Reuniunea agricolă cum și fondului de stipendii pentru viieri. Dl notar D. Munthiu, a pus temeiul cu premiul său de 10 cor., căruia i-a mai adăus din al său 10 cor. unui fond de premii pentru cel mai destoinic viier din cerc.

În actul distribuirii premiilor și în al încheierii expoziției, sărbătorile din Mercurea și-au ajuns punctul de culminațiune.

Viceprezidentul Chirca, cunoscut pomolog teoretic și practic, i-a dat expoziției importanța ei instructivă. D-sa, într'un discurs nu se poate mai temeinic, ne-a arătat cari soiuri se potrivesc pentru diferitele regiuni, cari sunt mai cu trecere pentru comerțul mare și cari sunt mai puțin rentabile. Aducând cuvinte de laudă aranjatorilor, exponenților și vizitatorilor, mulțumește în numele Reuniunii tuturor și îi asigură, că aceasta nu a cruțat și nu cruță nimic când vorba este de a câștiga pentru poporul nostru nouă izvoare de venit. Protopresbiterul Avram Păcurariu, promite, că poporul îi va fi Reuniunii agricole în vece cu recunoștință pentru jertfele, ce le aduce pe altarul culturii și înaintării poporului. La încheiere secretarul Tordășianu, scotând în relief considerabilele, ce juriile le-au avut la împărțirea premiilor, citește lista premiaților, cari își primesc premiile și diplomele.

Agricolă.

BIBLIOGRAFIE.

Politica de discount de Ioan I. Lăpădatu. Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1905.

Interesanta și instructiva conferință ținută de dl Lăpădatu la 23 August a. c. din incidentul întrunirii Directorilor băncilor române a apărut acum și în broșură separată, de 39 pagini, 8° mare, completată cu numeroase notițe și știri relative la evenimentele mai nouă din târgul financiar.

Studiul acesta va fi cetit cu folos, de toți aceia, cari voiesc să-și câștige cunoștințe clare asupra fluctuațiunii procentului de discount în piața financiară și a politicii de discount urmărită în general de diferitele bănci de emisiune și în special și de Banca Austro-Ungară.

Broșura costă K 1.20 și se poate comanda la autor în Sibiu ori la administrația „Revistei Economice“.

CRONICA.

Necrolog. La 11 crt. a decedat în Reghinul-săsesc dl *Petru Uilăcum*, prezidentul comitetului de supraveghiere al institutului „Murășiana“ din Sz.-Régen.

Asigurarea membrilor din comitetele de supraveghiere. Am anunțat și noi într'un număr anterior al nostru, că la inițiativa conzilierului *Molt* este pe cale a se fondă în Germania o societate de asigurare menită a asigura pe membrii comitetelor de su-

praveghiere contra daunelor, ce i-ar putea ajunge din obligamentul lor de control. Pressa germană s'a pronunțat în general contra unei astfel de societăți. Inițiatorii se nizuiesc acum a combate argumentele ridicate contra noii întreprinderi; esența contra-argumentelor este următoarea: ramul de asigurare contemplat a se generaliză de noua societate de asigurare, de fapt se practică deja în Germania, intrucât și de prezent numeroși jurisconzuți, notari publici, juzi și alți funcționari publici, pe cari legea îi obligă la restituirea daunelor cauzate prin activitatea lor oficială, își ușurează rezponzabilitatea materială pe calea asigurării. Asigurarea membrilor comitetelor de supraveghiere nici cu intențiunea legii acționare nu colidează, pentrucă legea nu pretinde altceva, decât ca membrii organelor de control să restituie dauna cauzată prin implinirea neglijență a agendelor lor; dar că oare o fac aceasta din punga proprie ori plătește dauna o societate de asigurare este irrelevant. Ba societatea păgubită poate ajunge în multe cazuri cu mult mai iute la suma de desdaunare dacă plata o garantează și îndeplinește societatea de asigurare, decât dacă intențiază d. ex. proces unor membri ai comitetului de supraveghiere fără avere. Asemenea oferă noua societate posibilitatea ca societățile pe acții să-și poată alege oameni de specialitate ca membrii în comitetele de supraveghiere, căci nu trebuie să vâneze totdeauna după oameni avuți, dar de cele mai multeori laici în ale administrației. În fine — conziderând rezponzabilitatea solidară — noul ram de asigurare va fi de capitală importanță și pentru înșiși membrii avuți ai comitetelor de supraveghiere, căci nu vor fi siliți, precum se întâmplă adeseori, a plăti cei bogați daunele colegilor lor lipsiți de avere.

Rectificare. Venim a rectifica, la cererea unui interesat, o greșală, ce s'a străcurat în „Anuarul Băncilor Române“ pe 1906 cu privire la institutul „Șercaiana“ din Șercaia, unde dl *George Vlad* (v. pag. 127, șirul penultim) este prezentat ca *director executiv și cassar*, pe când de fapt ocupă numai funcțiunea din urmă, iar postul de director, conform „chestionarului“ primit la timpul său dela numitul institut, este vacant.

SUMAR.

O paralelă. — Poziții controversate în bilanțuri. — Sarcinile ipotecare în Ungaria. — Școala economică de repetițiune. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Societăți financiare și comerciale*: „Economul“, „Panciovana“, „Silvania“. — *Afaceri de asigurare*: Societățile de asigurare americane. — *Din reuniuni*: Expozițiile Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului. — *Bibliografie*: Politica de discount. — *Cronică*: Necrolog, Asigurarea membrilor din comitetele de supraveghiere. — Rectificare.

Bursa de București.

Cursul din 14 Noemvrie 1905.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	—
" " 1892 5%	" "	—
" " 274 mil. 4%	" "	94 ³ / ₄
" " 1898 4%	" "	91 ³ / ₄
Fonciare rurale 5%	" "	103 ³ / ₄
" " 4%	" "	96 ³ / ₄
Scris. fonc. urb. București 5%	" "	96 ³ / ₈
" " Iași	" "	96—

